

Göran Larsson: *Att läsa Koranen: en introduktion*, Verbum, Stockholm, 2006, 173 sider, ill.

Göran Larsson er religionshistoriker med speciale i islam og svensk doktor (~ ph.d.) på afhandlingen *Ibn García's shu'ûbiyya Letter: Ethnic and Theological Tensions in Medieval al-Andalus* (Brill, 2003). Udover at holde det klassiske og filologiske spor varmt skriver og publicerer Larsson også på livet løs om mere nutidige emner. Særligt fokus synes at være på forandringer og brudflader i islams rolle(r) i den vesteuropæiske senmodernitet, i forhold til diaspora- og minoritetssituationer og i forhold til de ny informationsteknologier, særligt internettet og dets mange forskellige udtryk og muligheder.

Nærværende udgivelse fra det svenske teologiske forlag Verbum må på sin vis placeres i den ærkeklassiske afdeling med hensyn til sit emne, men forfatteren knytter løbende an til nutidige forhold og problematikker og formår derved at aktualisere et stof, der ellers let sander til i specialiseret filologi og historiografiske detailspørgsmål. Emnet er nemlig intet mindre end den arabiske bog par excellence, *al-Kitâb*, Bogen. Med andre ord: Koranen. Men Larsson vil ikke bare gøre endnu en introduktion til Koranens indhold, men derimod dreje perspektivet mere over i en mere *reader-reception*-orienteret tilgang, hvor selve læsningen (med alle dens forudsætninger, præmisser og intentioner) gøres til en central historisk og eksegetisk dynamo. Bemærk således hovedtitlen *Att läsa Koranen*. Ikke Koranen i ensom majestæt, Koranen som *sola scriptura*, men et værk som mennesker aktivt interagerer med.

I indledningen gør forfatteren dels opmærksom på, at Koranen har haft en særdeles gennemgribende virkningshistorie, er distribueret noget nært globalt og udgør det kanoniske *sine qua non* for alverdens godt og vel én milliard muslimer. Med henvisning den vestlige verdens nye muslimske (immigrant)borgere og 9/11-katastrofen gør Larsson det samtidig klart, at den stigende interesse for islam og muslimsk kultur langtfra altid udgør et interessefrit videbegær – hvordan skulle det også det? Der er massevis af interesse og polemik, men det komplementeres desværre langtfra altid af et genuint ønske om erkendelse og baggrundsviden. *Att läsa Koranen* vil øve bod på denne mangeltilstand ved både at introducere til de klassiske muslimske koranvidenskaber (*'ulûm al-qur'ân*) og de sekulære ditto.

Larsson bog er – som undertitlen angiver – tænkt som en introduktion til Koranen. Et spørgsmål, der straks melder sig, angår, hvilket publikum Larsson ønsker at introducere Koranen til. Det er nemlig (og heldigvis for det) ikke kun den almindelige hvide, ikke-muslimske (læs: kristne), 'gammelsvenske' læser, for bogen er også udstyret med en *basmala* og et lille forord skrevet af konvertit ved navn Mohammed Muslim, der anpriser bogens lødighed og gode intentioner – trods sin grundlæggende ikke-muslimske og videnskabelige tilgang. Samtidig bliver vi bogen igennem præsenteret for alle de væsentlige historisk-kritiske teorier og metoder, som den (mestendels) vestlige koranvidenskab har bragt i spil, men som også kan forekomme grænseoverskridende og provokerende for den troende muslim.

Larsson selv gør i sin indledning opmærksom på, at han gerne vil blotlægge brudfladerne mellem traditionelle (også nye 'traditionelle' fra Qutb og Mawdudi frem til al-Qaradawi) muslimske positioner og den moderne, universitære koranvidenskab. Dette ønske indfrier Larsson: bogen veksler levende og informativt frem og tilbage mellem disse to væsensforskellige positioner, men Larsson forfalder aldrig til at bruge de videnskabelige teorier til at overtrumfe de muslimske holdpunkter. Derimod refererer han flere gange til den nyeste videnskabelige kritik, der er blevet rettet mod de mere revisionistiske og ultrakritiske teorier (f.eks. John Wansbroughs og Patricia Crone) angående Koranens rolle i muslimsk historiografi. Det er bl.a. hollænderen Harald Motzkis forskning, der plæderer for en tilgang, der tilkender den arabisk-muslimske historieskrivning større troværdighed. I det hele taget er Larsson fuldt opdateret på såvel den specialiserede koranforskning såvel som de mere aktuelle emner, der knytter sig hertil, f.eks. spørgsmål om køn. At stoffet leveres med *Taktgefühl* uden samtidig at blive politisk korrekt og konfliktsky hører til Larssons fortjeneste.

Bogen er grundlæggende delt op i to hovedsektioner. Den første giver et rids af koranvidenskabernes (de sekulære såvel som de konfessionelle) udvikling og vigtigste komponenter. Den anden del er lagt an til tematiske læsninger kredsende omkring to store 'eksistentielle' poler: livet og døden. Begge sektioner rummer naturligvis talrige korancitater, men Larssons metodiske ledemotiv består først og fremmest i, at han hele tiden præsenterer to forskellige oversættelser, henholdsvis

Zetterstéens filologisk berømmede version fra 1917, og konvertitten (og pensioneret diplomat) Muhammad Knut Bernströms al-Azhar-godkendte version fra 1998.

Uden at forville sig ud i vanskelige filologiske diskussioner, formår Larsson derved på pædagogisk vis at dokumentere, hvor bred en fortolkningsmæssig spændvidde Koranens indhold kan tilskrives, samt hvordan sekulære og troende oversættere nødvendigvis vil have forskellige agendaer, præmisser og betoning. Ved løbende at referere til historisk forskellige tolkninger og læsninger godtgør Larsson, hvordan Koranen ikke er en bog, der så at sige læser sig selv, men er en tekst, der hele tiden indgår i et historisk intrikat feedback-system med læseren og læserens samfund.

Når man anmelder en introduktion er det altid let at anføre kritikpunkter over, hvad man synes mangler – men introduktioner er i sagens natur kun introduktioner og kan og skal derfor ikke komme ind på samtlige emner. Dog savner man en større kontekstualisering af Koranens arabiske og nærorientalske *Sitz im Leben*, f.eks. sammenhængen med præ-islamisk poesi, nærorientalske tematikker og intertekstualiteter. Til gengæld kontekstualiserer Larsson som sagt veloplagt og nuanceret til den tidlige moderne tid samt tiden efter 9/11: det være sig feministisk tafsîr à la Amina Wadud til den (pseudo)videnskabelige *tafsîr 'ilmî* à la Maurice Bucaille. Også de senere års intense forskning i Koranens retorik og æstetiske gestalt kunne være introduceret tydeligere. Endelig savner man en mere eksplicit forklaring på det overordnede tematiske valg 'livet og døden ifølge

Koranen.' Herved kommer fravalget og nedtoningen af andre temaet (f.eks. profetisme, persongalleri, økonomi, jura) til at virke en smule arbitrær.

Disse indvendinger til trods har ambitionen om at formidle Koranen og dens videnskaber (de sekulære og de konfessionelle) alt i alt vellykket. Som sekulær koranforsker føler man sig kompetent guidet af Larsson. Ligeså er det er min gæt, at Larssons fornemmelse for *Taktgefühl* gør bogen velegnet som introduktion for de muslimer, som måtte ønske at få viden om den (i hovedsagen) sekulære vestlige tilgang Koranen. Sit formidlende præg til trods er bogen tætpakket med informative noter, intet mindre end 343. Ligeledes medfølger en veludbygget bibliografi.

Af Thomas Hoffmann, Ph.D., postdoc, Center for europæisk islamisk tænkning (CEIT), Det teologiske fakultet, Københavns Universitet